

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 155g/2023

privind excepția de neconstituționalitate a
articolului 75 alineatele (1) și (5) din Legea nr. 68 din 14 aprilie 2016
cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar
(*achitarea în prealabil a expertizei judiciare în cauzele civile [2]*)

CHIȘINĂU
3 decembrie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Cristina Chihai, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 6 iunie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 3 decembrie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 75 alineatele (1) și (5) din Legea nr. 68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, ridicată de dl avocat Vasile Josan, în interesele dlui Ion Bivol, pârât în dosarul nr. 2-1869/2017, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Vladislav Holban de la judecătoria menționată mai sus, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Așa cum au fost formulate de autorul excepției, circumstanțele litigiului principal pot fi rezumate după cum urmează.

4. Prin sentința Judecătoriei Botanica, municipiul Chișinău, din 23 iunie 2014, devenită definitivă și irevocabilă la 9 iulie 2014, dl Ion Bivol a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunilor de exces de putere sau de depășirea atribuțiilor de serviciu (articolul 328 alin. (3) lit. b) și d) din Codul penal) și de neglijență în serviciu (articolul 329 alin. (2) lit. b) din Codul penal) pentru că a atribuit în mod ilegal terenuri situate în comuna Băcioi. Prin aceeași sentință, a fost admisă acțiunea civilă formulată de Primăria comunei Băcioi, de Consiliul comunei Băcioi, de J.V. și de S.N., cu stabilirea cuantumului prejudiciului în procedură civilă contencioasă.

5. La 14 iunie 2017, Primăria comunei Băcioi și Consiliul comunei Băcioi l-au chemat în judecată pe dl Ion Bivol pentru repararea prejudiciului provocat prin comiterea infracțiunii.

6. La 15 decembrie 2021, dl Ion Bivol i-a solicitat Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, să dispună efectuarea expertizei judiciare în cauza civilă și să-l întrebe pe expert care este prețul normativ al terenurilor în discuție.

7. Printr-o încheiere din aceeași zi, Judecătoria Chișinău a admis cererea privind stabilirea unei expertize și i-a cerut expertului să stabilească prețul

normativ și prețul de vânzare de piață al terenurilor în discuție. Instanța a stabilit că partea care a solicitat dispunerea expertizei va efectua plata acesteia în avans.

8. La 31 martie 2023, dl avocat Vasile Josan a formulat o cerere prin care a solicitat reluarea examinării cauzei și anularea parțială a încheierii privind dispunerea expertizei în partea referitoare la calcularea prețului de piață al terenurilor în discuție.

9. La 17 mai 2023, dl avocat Vasile Josan a ridicat, în interesele dlui Ion Bivol, excepția de neconstituționalitate a articolului 75 alineatele (1) și (5) din Legea nr. 68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.

10. Printr-o încheiere din aceeași zi, Judecătoria Chișinău, sediul Centru, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

11. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 9 Principiile fundamentale privind proprietatea

„(1) Proprietatea este publică și privată. Ea se constituie din bunuri materiale și intelectuale.

[...]”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate.
[...].”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

[...].”

12. Prevederile relevante ale Legii nr. 68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar sunt următoarele:

Articolul 75

Plata pentru serviciile de efectuare a expertizei judiciare

„(1) Expertiza judiciară se efectuează cu condiția că solicitantul achită în prealabil costurile acesteia. În cazul în care solicitantul expertizei este o instituție publică, pentru efectuarea expertizei judiciare este suficientă prezentarea prealabilă a unei garanții privind plata ulterioară, acceptată de către instituția de expertiză judiciară sau de către expertul judiciar, în cazul în care acesta își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară.

[...]

(5) Plata pentru expertizele judiciare în cauzele civile se face anticipat de către partea care a solicitat expertiza, fapt menționat în actul de dispunere a expertizei judiciare.

[...]

(8) Ca excepție, în cazul în care solicitantul are o situație materială precară, este o persoană cu dizabilități sau este beneficiar de pensie pentru limită de vârstă, prin decizia conducătorului instituției publice de expertiză judiciară sau a expertului judiciar căruia i-a fost dispusă efectuarea expertizei judiciare, în cazul în care acesta își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară, taxele pentru expertiza judiciară pot fi reduse cu până la 50%”

13. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, sunt următoarele:

Articolul 124

Decăderea din dreptul de a cere efectuarea expertizei judiciare

„(1) Partea care cere efectuarea expertizei judiciare este obligată să achite plata pentru serviciile de efectuare a expertizei judiciare în condițiile legii.

(2) Neplata de către solicitantul expertizei judiciare a sumei pentru efectuarea acesteia atrage decăderea din dreptul de a solicita repetat efectuarea expertizei judiciare.

(3) În cazul în care partea care a solicitat expertiza judiciară va demonstra că a fost în imposibilitate să achite costul expertizei judiciare, din motive ce nu îi sunt imputabile, în termenul stabilit de expert, de instituția publică de expertiză judiciară sau de biroul de expertiză judiciară, instanța de judecată va decide asupra cererii repetate de efectuare a expertizei judiciare.”

ÎN DREPT**A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate**

14. Autorul excepției menționează că, potrivit prevederilor contestate, partea care solicită efectuarea unei expertize în cauzele civile trebuie să achite în mod anticipat costurile acesteia.

15. Totuși, autorul excepției afirmă că legislatorul nu a reglementat situația în care o parte a litigiului solicită efectuarea expertizei în limitele întrebărilor sale, iar instanța de judecată admite demersul părții și completează, din oficiu, întrebarea propusă de aceasta. În acest caz, nu este clar dacă partea care a solicitat expertiza va achita costul integral al expertizei, chiar și atunci când întrebarea adresată expertului a fost completată de instanța de judecată. Mai mult, partea care a solicitat dispunerea expertizei poate să nu susțină întrebările judecătorului care suplinesc întrebările din cererea sa, dacă acestea exced sferei intereselor sale. Dacă va trebui să plătească și pentru întrebările formulate de către judecător în mod suplimentar, atunci, în această parte, cheltuielile pentru expertiză pot fi unele considerabile, iar persoana care a solicitat efectuarea expertizei nu le-ar putea achita și, în consecință, ar fi decăzută din dreptul de a solicita în mod repetat efectuarea expertizei.

16. În calitate de parte în proces care a solicitat efectuarea expertizei, autorul excepției pretinde că omisiunea de a reglementa cine achită costurile pentru expertiză în partea referitoare la întrebările formulate de instanța de judecată în mod suplimentar îi încalcă dreptul la apărare, accesul liber la justiție, dreptul la un proces echitabil și dreptul de proprietate.

17. Prin urmare, autorul excepției susține că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 9 alin. (1), 20, 23 alin. (2), 26 alin. (2), 46 alin. (1) și 54 alin. (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

18. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

19. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, ține de competența Curții Constituționale.

20. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul părții în proces și este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

21. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă în care autoritățile publice locale ale comunei Băcioi solicită de la fostul primar al comunei repararea prejudiciului material provocat prin comiterea unor infracțiuni ce privesc atribuirea ilegală a unor terenuri ale comunei Băcioi. În această cauză, instanța de judecată a admis demersul părții pârâte de dispunere a unei expertize judiciare care să determine prețul normativ al terenurilor atribuite ilegal (a se vedea §§ 6-8 *supra*), concluziile căreia ar contribui la stabilirea mărimii prejudiciului. Având în vedere că în cauzele civile partea care solicită expertiza este ținută să plătească anticipat pentru efectuarea ei, Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

22. Deși a indicat că obiect al excepției de neconstituționalitate este articolul 75 alineatele (1) și (5) din Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, în realitate, autorul sesizării critică doar alineatul (5) al acestui articol, din perspectiva omisiunii de a reglementa subiectul care va achita cheltuielile de expertiză în partea referitoare la întrebările formulate de instanța de judecată în mod suplimentar. Prin urmare, Curtea va reține spre analiză articolul 75 alin. (5) din Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, care nu a mai făcut obiect al controlului de constituționalitate sub aspectul contestat de autorul excepției (a se vedea DCC nr. 69 din 18 mai 2021). Acesta prevede că plata pentru expertizele judiciare în cauzele civile se face anticipat de către partea care a solicitat expertiza, fapt menționat în actul de dispunere a expertizei judiciare.

23. Autorul excepției a susținut că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 9 alin. (1) (*principiile fundamentale privind proprietatea*), 20 (*accesul liber la justiție*), 23 alin. (2) (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 26 alin. (2) (*dreptul la apărare*), 46 alin. (1) (*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

24. Referitor la incidența articolelor 1 alin. (3) și 9 alin. (1) din Constituție, Curtea notează că acestea comportă un caracter general, reprezintă imperative care stau la baza celorlalte reglementări și nu pot fi invocate de sine stătător, ci numai în coroborare cu o altă prevedere din Constituție, care trebuie să fie aplicabilă (a se vedea DCC nr. 26 din 22 februarie 2022, § 20; DCC nr. 48 din 27 aprilie 2023, § 20).

25. De asemenea, articolele 23 alin. (2) și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorii excepțiilor trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție. Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinței abstracte în drepturile fundamentale garantate de Constituție Curtea poate pune în operă prevederile acestor articole (a se vedea HCC nr. 5 din 14 februarie 2023, § 41; DCC nr. 46 din 27 aprilie 2023, § 23).

26. Referitor la incidența articolelor 20 și 26 din Constituție, autorul excepției susține că prevederile contestate îi limitează accesul liber la justiție, inclusiv dreptul la un proces echitabil bazat pe principiul contradictorialității, precum și dreptul la apărare, deoarece omit să reglementeze cine achită expertiza în partea referitoare la întrebările formulate de instanță în mod suplimentar la cererea sa.

27. Condiția procesului echitabil nu le impune instanțelor de drept comun obligația de a dispune o expertiză doar pentru că o parte a solicitat acest lucru (a se vedea *Hodžić v. Croația*, 4 aprilie 2019, § 61; *Gülağaci v. Turcia* (dec.), 13 aprilie 2021, § 38; *Gaggl v. Austria*, 8 noiembrie 2022, § 49; *Yüksel Yalçinkaya v. Turcia*, 26 septembrie 2023, § 332). În cazul în care o parte solicită dispunerea unei expertize, ține de competența instanțelor de judecată să decidă dacă este necesar să accepte cererea la examinarea cauzei concrete (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Khodorkovskiy și Lebedev v. Rusia* (nr. 2), 14 ianuarie 2020, § 487).

28. Analiza coroborată a legislației naționale permite Curții să conchidă că părțile și alți participanți la o cauză civilă sunt în drept: (i) să solicite instanței de judecată dispunerea unei expertize judiciare (articolul 148 alin. (1) din Codul de procedură civilă); (ii) să participe la desemnarea expertului sau instituției de expertiză, inclusiv să recuze expertul din anumite motive (articolele 149-152 din

Cod); (iii) să formuleze și să prezinte în instanță întrebările pe care le consideră necesare pentru a fi adresate expertului (articolul 152 alin. (2) din Cod).

29. La rândul său, legislatorul stabilește în Codul de procedură civilă că instanța de judecată: (i) dispune efectuarea unei expertize, dacă aceasta este necesar „pentru elucidarea unor aspecte din domeniul științei, artei, tehnicii, meșteșugurilor artizanale și din alte domenii, apărute în proces, care cer cunoștințe speciale” (articolul 148 alin. (1)); (ii) numește expertul sau instituția de expertiză relevantă dacă părțile procesului nu au ajuns la un acord comun în privința acestora (articolul 149 alin.(2)); precum și (iii) stabilește definitiv întrebările asupra cărora expertul urmează să se pronunțe, fiind obligată să motiveze respingerea întrebărilor propuse expertului de către părți și de către alți participanți la proces (articolul 152 alin. (2)).

30. Prin urmare, Curtea ajunge la concluzia că, deoarece instanțele judecătorești au competența exclusivă de a înfăptui justiția în Republica Moldova (articolul 114 din Constituție), legislatorul a delegat instanțelor de judecată competențele necesare, inclusiv dintre cele menționate supra referitoare la efectuarea expertizei (desemnarea expertului, stabilirea definitivă a întrebărilor acordate expertului), pentru a permite judecătorului să examineze multiaspectual cauzele civile și să adopte hotărâri legale și întemeiate.

31. Competența instanței de judecată de a stabili definitiv întrebările pentru expert este determinată și în Ghidul bunelor practici în expertiza judiciară civilă în cadrul Uniunii Europene¹. Potrivit acestor practici, în cazul în care consideră necesar, din oficiu ori la cererea uneia dintre părți, judecătorul trebuie să poată limita sau dezvolta instrucțiunile date expertului. Întrebările puse expertului trebuie să fie definite cât mai precis posibil și adaptate în funcție de necesitățile relevante rezolvării litigiului. În nici un caz instrucțiunile expertului nu trebuie să admită posibilitatea negocierii unei înțelegeri între părți, sau între acestea și alți participanți la proces (a se vedea punctele 4.7, 4.10, 4.11 din Ghid).

32. Din argumentele sesizării reiese că autorul acesteia a solicitat dispunerea unei expertize, iar cererea sa a fost admisă de instanță. Curtea reține că, deși articolele 20 și 26 din Constituție nu reglementează aspectele care țin de plata cheltuielilor pentru efectuarea expertizei judiciare în cauzele civile, costul unei expertize în materie civilă nu ar trebui să fie o barieră pentru aflarea adevărului judiciar și acesta ar trebui să rămână proporțional cu valoarea acțiunii (a se vedea pct. 2. 4 din Ghidul bunelor practici în expertiza judiciară civilă în cadrul Uniunii Europene).

33. Curtea observă că autorul sesizării nu ridică o problemă de constituționalitate din perspectiva proporționalității costului expertizei cu valoarea litigiului, ci invocă protecția dreptului de proprietate doar în cazul în care plata expertizei dispuse la cererea sa include și costurile aferente soluționării întrebărilor formulate de judecător în mod suplimentar. În acest sens, autorul invocă omisiunea de a reglementa subiectul care va achita costurile pentru expertiză în partea referitoare la întrebările formulate de instanța de judecată în mod suplimentar.

¹<https://abcjuridic.ro/Ghidul%20de%20bune%20practici%20in%20Expertiza%20Judiciara%20Civila%20in%20cadrul%20Uniunii%20Europene.pdf>

34. Curtea nu poate reține argumentul sesizării care invocă această omisiune, de vreme ce pentru cauzele civile legislatorul a stabilit că partea în proces care solicită efectuarea expertizei judiciare este obligată să achite costurile acesteia (articolele 124 alin. (1) din Codul de procedură civilă și 75 alineatele (1) și (5) din Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar). De asemenea, sumele care urmează a fi plătite experților se achită anticipat, de partea care a făcut solicitarea. Dacă cererea a fost făcută de ambele părți sau dacă ordonarea expertizei sau atragerea specialiștilor se face din inițiativa instanței, sumele se depun de ambele părți în proporții egale (articolul 92 alin. (1) din Codul de procedură civilă). În aceste condiții, Curtea notează că legislatorul a prevăzut cazurile în care solicitantul expertizei va achita costurile acesteia, precum și cazurile în care ambele părți ale cauzei civile vor achita în proporții egale costurile expertizei.

35. Referitor la incidența articolului 46 din Constituție, care este corespondentul articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, autorul excepției scoate în evidență faptul că obligarea părții care solicită dispunerea expertizei de a achita costurile acesteia în partea referitoare la întrebările suplimentare formulate de către instanța de judecată poate conduce la stabilirea unei sume considerabile, care ar afecta dreptul de proprietate al părții respective.

36. Cu titlu de principiu, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană pentru Drepturile Omului nu creează nicio așteptare legitimă de a începe și de a continua un litigiu de natură civilă fără costuri, chiar și în situația în care reclamantul se află într-o situație financiară precară (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Bursac și alții v. Croația*, 28 aprilie 2022, § 80).

37. Prin urmare, faptul că, potrivit articolului contestat și potrivit articolului 124 alin. (1) din Codul de procedură civilă, plata pentru expertiza judiciară este o obligație a părții care a solicitat dispunerea expertizei nu reprezintă o ingerință în exercițiul drepturilor garantate de articolele 20, 26 și 46 din Constituție.

38. Mai mult, Curtea observă că obligația în discuție este însoțită de garanții procedurale. Astfel, prin excepție, în cazul în care solicitantul are o situație materială precară, este o persoană cu dizabilități sau este beneficiar de pensie pentru limită de vârstă, prin decizia conducătorului instituției publice de expertiză judiciară sau a expertului judiciar căruia i-a fost dispusă efectuarea expertizei judiciare, în cazul în care acesta își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară, taxele pentru expertiza judiciară pot fi reduse cu până la 50% (articolul 75 alin. (8) din Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar).

39. De asemenea, Curtea observă că cheltuielile de efectuare a expertizei fac parte din cheltuielile de judecată. Totodată, în cazul în care partea care a solicitat și a achitat expertiza are câștig de cauză, atunci ea îi poate cere instanței de judecată să oblige partea care a pierdut procesul să-i plătească cheltuielile de judecată, inclusiv plata achitată pentru efectuarea expertizei (articolele 90 lit. g) și 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă).

40. În cazul în care partea care a solicitat expertiza judiciară va demonstra că s-a aflat în imposibilitatea de a achita costul expertizei judiciare, din motive care nu-i sunt imputabile, în termenul stabilit de expert, de instituția publică de expertiză judiciară sau de biroul de expertiză judiciară, instanța de judecată va

decide asupra cererii repetate de efectuare a expertizei judiciare (articolul 124 alin. (3) din Codul de procedură civilă).

41. Așadar, Curtea constată caracterul nefondat al criticii autorului excepției privind pretinsa încălcare a articolelor 20, 26 și 43 din Constituție. Din acest motiv, nu sunt incidente nici articolele 1 alin. (3), 9 alin. (1), 23 și 54 din Constituție.

42. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 75 alineatele (1) și (5) din Legea nr. 68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, ridicată de dl avocat Vasile Josan, în interesele dlui Ion Bivol, pârât în dosarul nr. 2-1869/2017, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 3 decembrie 2024

DCC nr. 150

Dosarul nr. 155g/2023